



VAN KRIJT *naar digibord*

Dit jaar vierde de Herman Jozef School in Middelrode zijn vijftigjarig jubileum. Directrice Maroesja Schraven (45) en voormalig schoolhoofd Piet Wijgergangs (83) bespreken de onderwijsverschillen en hun gedeelde passie voor een vak dat blijft veranderen.

tekst **Nieke van Broekhoven** foto's **Rita Dekkers**

Vroeger werd Piet – voor zijn leerlingen beter bekend als meneer Wijgergangs – ‘de Kloek’ genoemd. Een groot compliment aangezien een kloek altijd voor zijn ‘kuikens’ zorgt. “Maar dat verdien ik niet hoor”, reageert Piet. “Er waren genoeg kinderen die vonden dat ik streng was en die mij niet eens durfden aan te spreken. Dat was de hiërarchie van toen, beseft hij. “Ik heb hier tot mijn laatste dag ook een stropdas gedragen.”

Dat is bij Juf Maroesja – zoals zij genoemd wordt – wel anders. Ze kleedt zich netjes maar casual, maakt met ieder kind een praatje en kijkt overal even mee als we door de school lopen. Beiden kennen al ‘hun’ kinderen (nog) bij naam. Ook al is het voor Piet inmiddels 37 jaar geleden dat hij afscheid nam, hij weet

over bijna alle kinderen nog iets te vertellen. En dat terwijl de school destijds veertien klassen kende tegenover de zes combigroepen van nu.

GYMZAAL WAS UNIEK

Piet: “In 1955 was er een tekort aan leraren, zeker op het platteland. Ik werd aangenomen bij meneer van Lith, destijds het hoofd van de jongensschool. De meisjesschool die ernaast stond werd gerund door een zuster van Coudewater. In 1961 ging van Lith met pensioen en werd ik hoofd van de school.”

**‘Ik heb hier tot
mijn laatste dag
een stropdas gedragen’**

Er werd destijds, met name in het zuiden, al veel gespeculeerd over het samenvoegen van jongens en meisjesscholen. Middelrode liep hierin voorop en fuseerde de scholen in 1966. Piet kreeg hierdoor veel telefoontjes van andere scholen en de onderwijsinspectie waarin zijn advies werd gevraagd. De twee schoolgebouwen werden verbonden door een nieuwe gymzaal. Het sportzaaltje in de school was uniek



omdat kinderen meestal naar buiten moesten om te gymmen. Maroesja: “De gymzaal heeft nog steeds een belangrijke gemeenschapsfunctie in ons dorp. Niet alleen voor de gymles, maar ook (sport)verenigingen en andere clubjes maken hier ’s avonds volop gebruik van.”

LOSMAKEN VAN DE KERK

“Er veranderde veel tijdens mijn onderwijsjaren”, zegt Piet terugblikkend. “Deels kwam dit doordat mensen zich steeds losser maakten van de kerk. Geen kwaad woord hierover, maar ik moest voor alle beslissingen toestemming vragen aan het kerkbestuur dat tevens het schoolbestuur was. Ook begonnen we elke dag met het

**‘Vroeger deden
alle kinderen de
eerste communie’**

ochtendgebed en een godsdienstles.” Maroesja: “Dat is nu wel anders. We geloven in betrokkenheid, aandacht, veiligheid en vertrouwen als kernwaarden. We vieren nog steeds alle katholieke feestdagen en gaan bijvoorbeeld jaarlijks bij de kerststal in de kerk kijken. Maar we kijken óók naar de overeenkomsten en verschillen met andere



geloven. Er zijn jaarlijks nog maar enkele kinderen die hun communie en vormsel doen. Een speciale werkgroep helpt ons met de voorbereiding.” Piet: “Vroeger deden álle kinderen de eerste communie. Dit werd klassikaal voorbereid door de leerkracht tijdens de les.”

KLASSIKALE UITLEG

Maroesja: “Tegenwoordig is de autonomie van kinderen groter. Er wordt meer gekeken naar de onderwijsbehoefte en kwaliteiten van het kind. Hierdoor zijn de lessen interactiever en is er een breder aanbod in onderwijsactiviteiten zoals koken, zelf een keer gymles geven of in het verzorgingstehuis meehelpen. Al doende leren en onthouden ze het beste.”

Piet: “We raken nu een kernpunt, want vroeger was dit niet nodig. Kinderen luisterden uren stil en rechttop naar wat de schoolmeester te zeggen had. We gaven klassikaal uitleg en lieten vervolgens opdrachten maken. Vond een kind iets lastig, dan werd er bijles gegeven buiten de les om. Het lesgeven was simpeler omdat iedereen hetzelfde leerde volgens een vast lesplan. Kan ik zeggen dat tegenwoordig het individualisme sterk is toegenomen?” “Dat klopt”, beaamt Maroesja. “Er wordt nog steeds klassikaal uitgelegd hoor. Dat loopt volgens een vast lesplan. Daarna gaan de leerlingen die het snappen zelfstandig aan de slag en heeft de leerkracht tijd voor kinderen die meer of andere begeleiding nodig hebben.”

STRAFWERK

Nog zo iets dat onmogelijk te vergelijken is met vroeger: straf uitdelen. Maroesja: “Kinderen worden niet meer bestraft als ze ongewenst gedrag vertonen. We gaan met het kind in gesprek, denken mee hoe het anders kan en betrekken de ouders sneller. Eventuele consequenties zijn altijd oplossingsgericht. We willen positief gedrag bij kinderen stimuleren door complimenten.”

Piet: “Vroeger corrigeerden we zodat leerlingen het gedrag niet herhaalden. Er werden in mijn tijd geen lijfstraffen gegeven, maar strafregels schrijven of op de gang staan? Dat kwam regelmatig voor. Klassikaal onderwijs vroeg om duidelijke afspraken. Maar we verdeelden ook leuke taken zoals de schoolbel luiden en de schriften ophalen.”

GEEN FULLTIMERS MEER

Piet is benieuwd of elke klas nog een eigen leerkracht heeft. “We hebben geen fulltimers meer. Maar elke combinatiegroep heeft wel twee vaste leerkrachten”, vertelt Maroesja. Vroeger had iedere klas elke dag dezelfde leraar. Dat is tegenwoordig een uitzondering. De huishoudelijke en zorgtaken binnen een gezin worden vaker tussen vaders en moeders verdeeld, waardoor beiden parttime werken. Piet vindt het een goede ontwikkeling: “Ik heb het helaas nog meegemaakt dat goede leraressen na een paar jaar moesten stoppen omdat ze trouwden.”

Als gevolg van de veranderende verhoudingen binnen het gezin werd in 1985 het kleuter- en basisonderwijs samengevoegd. Piet was nauw betrokken bij het voorproces hiervan. "Daardoor bleven kinderen tot vier uur op school en konden moeders geleidelijk aan meer deelnemen aan het arbeidsproces." Maroesja: "Inmiddels zijn ook het peuterarrangement, kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en het continu-rooster volledig geïntegreerd in het hedendaagse onderwijs."

PRINSJES EN PRINSESJES?

Maken al deze veranderingen niet dat de klas straks vol zit met individualistische prinsjes en prinsesjes? Maroesja: "Dat is niet zo, maar het blijft een spanningsveld. Het is belangrijk om naar het individu te kijken en verantwoordelijkheid te geven waar kinderen dit aankunnen. Maar ouderwets klassikale instructie zonder poespas is ook nog steeds belangrijk, want kinderen moeten óók leren functioneren in een groep." Piet vult aan: "Ik ben nog van het oude systeem, maar kinderen kunnen met alle computers en nieuwe media meer dan vroeger. Dus in dat opzicht is het goed deze talenten te ontwikkelen en leerlingen zelfstandiger te maken."

Kinderen
moeten óók leren
functioneren in
een groep'

